

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног
родитеља и име Бојанић Ђирковић Драгољуб Мирјана
Датум и место рођења 05. 03. 1985. Прокупље

Основне студије

Универзитет Универзитет у Нишу
Факултет Филозофски факултет
Студијски програм Српска и компаративна књижевност
Звање Дипломирани филолог за књижевност и српски језик
Година уписа 2004.
Година завршетка 2010.
Просечна оцена 8,82

Мастер студије, магистарске студије

Универзитет
Факултет
Студијски програм
Звање
Година уписа
Година завршетка
Просечна оцена
Научна област
Наслов завршног рада

Докторске студије

Универзитет Универзитет у Нишу
Факултет Филозофски факултет
Студијски програм Докторске академске студије филологије
Година уписа 2011.
Остварен број ЕСПБ бодова 140
Просечна оцена 10,00

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске
дисертације *ТИПОЛОГИЈА ЧИТАЛАЦА У РОМАНИМА МИЛОРАДА ПАВИЋА У КОНТЕКСТУ САВРЕМЕНИХ
ТЕОРИЈА ЧИТАЊА*
Име и презиме ментора,
звање Проф. др Снежана Милосављевић Милић, редовни професор
Број и датум добијања
сагласности за тему
докторске дисертације НСВ број 8/18-01-004/15-022
У Нишу, 03. 06. 2015. године

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна 452
Број поглавља 9
Број слика (шема, графикона) 1
Број табела 9
Број прилога 3: Павићев појмовник стратегија читања (прилог 1), Појмовник читалаца у романима Милорада Павића (прилог 2), Упитник за тридесет троје (не)читалаца *Хазарског речника*

**ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА
који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације**

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	<p>Бојанић Ћирковић, Мирјана. „Домети читалачке слободе у Павићевој поезици на примеру романа <i>Уникат</i>“. У: Ковачевић, Милош (ур.). <i>Наука и слобода: зборник радова са научног скупа</i> (Пале, 6–8. јуни 2014.), књига 9, том 1/2. Источно Сарајево: Филозофски факултет, 2015, 547–562. [DOI 10.7251/ZRNDSFFP09152547B / ISBN 978-99938-47-70-0]</p>	M14
<p>Полазећи од књижевнотеоријских и књижевнокритичких текстова о статусу читаоца у романима Милорада Павића, ауторка покреће проблем домета слободе имплицитног читаоца <i>Униката</i> (романа-делте), а њега анализира фокусирајући се на стратегије читања и типологију читалаца поменутог романа. Путем детективног и трансактивног модела читања <i>Униката</i> методолошки утемељеним у теорији Џорџа Дава, односно Нормана Холанда, ауторка налази да приповедачево вишеструко одрицање плаузибилности лику читаоца-детектива Еугена Строса, а потом и преузимање стратегије читања Александра Клозевица (читање снова и трансактивно читање) читаоца доводе до аргументованијег закључака у вези са убицом романа него што то нуде наводне белешке Еугена Строса (<i>Плава књига</i>). Као једна од значајних имплицираних става читања романа, у раду се издваја откривање антиципираног плагијата, чије је теоријско-методолошке основе оцртао посткласични когнитивни теоретичар читања Пјер Бајар. Ауторка закључује да, упркос томе што детективски сиже и онирички слој <i>Униката</i> упућују једнак позив читаоцу на сарадњу, могућности које они пружају у оквиру коауторске улоге су различите. Домет читалачке слободе је најмањи приликом читања из угла читаоца – детектива, услед постојања илудија за разрешење злочина, али и услед обавезе да чак и приликом дописивања сопственог краја читалац поштује интенцију имплицитног аутора детективног романа. Приликом трансактивног читања се ниво читалачке слободе повећава услед оклидача за трансакцију са текстом који се уочавају у одељку романа о Еугену Стросу. Срачунао три нивоа читања – дословни, у кључу детективике, трансактивни, у кључу онирике, и идеални, који рачуна на упуштање у игру разоткривања плагијатора и тумачење намере плагирања на релацији Павић – Строс, <i>Уникат</i> носи особине Дела намењеног разоноди и Текста не толико намењеног тренирању нових начина читања, колико отвореног за партиципацију у откривању починилаца злочина, загонетних идентитета ликова и симболике снова. Фокусираћи се на статус имплицитног читаоца као средишњи феномен Павићеве поезике, ауторка је на примеру <i>Униката</i> разјаснила његову природу, историјат и апликативну вредност.</p>	M51	
2	<p>Бојанић Ћирковић, Мирјана. „Проблем европеизације у романима <i>Свет који нестаје</i> Чинуе Ачебеа и <i>Прича мог сина</i> Надин Гордимер“, <i>Philologia Mediana</i>, год. VII, бр. 7, Ниш: Филозофски факултет, 2015, 293–309. [УДК 821.111(669).0931:316.722 821.111(680).09-31:316.722 316.323.83:327.2/ISSN 1821-3332]</p>	M14
<p>Полазећи од метода постколонијалних студија, ауторка анализира однос између књижевности, културе и европеизације у романима <i>Свет који нестаје</i> Ч. Ачебеа и <i>Прича мог сина</i> Н. Гордимер, са фокусом на истраживању идеолошких аспеката дела и оних дискурзивних стратегија које омогућавају различите облике њиховог конструисања. Средишњи проблем рада, европеизација, теоријски је сагледан као један од стадијума глобализације, док се његова генеза у поменутим романима прати кроз пронос колонизације, преко распада заједнице, до рађања нације и побуне. Као доминантне методе европеизације у <i>Свету који нестаје</i> и <i>Причи мог сина</i> ауторка издваја креирање идеолика, покровитељство, патронажу, пропаганду и оружану силу које су из аспекта романа амбивалентно третиране кроз своје позитивне и негативне тековине. У закључку рада истиче се тема парадокса европеизације као спона између поменutih романа и указује се на њене узроке у контексту света приче ових дела, а у релацији са друштвеним, политичким и културним оквиром унутар којег стварају Ч. Ачебе и Н. Гордимер. Утемељен на савременим имаголошким и методолошким приступима студија културе, овај рад представља допринос савременим читањима актуелне књижевне продукције.</p>	M14	
3	<p>Бојанић Ћирковић, Мирјана. „Аспекти времена и третирање стварности у роману <i>Р. Ц. Немеиовно</i> Владана Матијевића“. У: Лопичић, Весна и Биљана Мишић Илић (ур.). <i>Језик, књижевност, време: књижевна истраживања</i>. Ниш: Филозофски факултет, 2017, 225–239. [УДК 821.163.41.09-31 / ISBN 978-86-7379-445-7]</p>	M14
<p>Предмет овог рада је наративна перцепција времена у роману <i>Р. Ц. Немеиовно</i> Владана Матијевића, са фокусом на издвајању заједничког фонда доживљаја времена који налазимо у контексту ликова романа. Типолошко сагледавање времена у раду врши се кроз календарски и биолошки аспект, социјални аспект, митско време, до његовог обликовања као књижевног јунака (Радно Време). Паралелно са аналогом аспеката времена у роману овог савременог српског писца, ауторка рада покреће проблем „третирања“ стварности у поменутом делу, које се креће од огољавања, преко конструкције контрастности, до фикционализације. Значајан сегмент рада посвећен је једном од кључних проблема посткласичне наратологије – догађајности у наративу, где је указано на значења и функције наративне пролене садржане у надимку главног јунака (Немеиовног), а потом и проблему фикционалности ка коме се усмерава једна струја посткласичних теоретичара читања (Ј. Фелан, Х. С. Нилсен). Теоријско-методолошки оквир рада чине студије о постмодернистичком хронотопу (Paul Smethurst), психоаналитичка студија <i>Појам језе у науци о књижевности</i> Сигмунда Фројда и наратолошки проблем догађајности у наративу коме је у раду приступљено кроз теорију Волфа Шмида. Неки од закључака до којих долази ауторка јесу да упркос томе што наративни свет романа <i>Р. Ц. Немеиовно</i> покрећу полуге савремене стварности, ликови који настајују овај свет нису у потпуности интегрисани у њега, већ сваки носи себи иманентну димензију времена. У поменутом роману не постоји дешавање који би задовољило мималне услове догађајности, а главни јунак романа, захваљујући свом трансфикционалном идентитету у раду бива означен као парадигматичан јунак матијевићевског савременог времена апсурда. Оваква концепција рада и његов интерпретативни модел дају значајан допринос не само истраживањима прозе Владана Матијевића, већ и</p>		

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 3 рада, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

ДА НЕ

Према правилнику о изменама и допунама Правилника о поступку припреме и условима за одбрану докторске дисертације, Члану 20.: „3. доказ да као првопотписани аутор има: 2. за поље друштвено-хуманистичких наука - најмање један научни рад објављен или прихваћен за објављивање у домаћем часопису са листе министарства надлежног за науку;“, кандидаткиња испуњава услове за одбрану докторске дисертације.

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Предмет докторске дисертације Мирјане Бојанић Ћирковић „Типологија читалаца у романима Милорада Павића у контексту савремених теорија читања“ јесте разматрање статуса читаоца у романима Милорада Павића, опис карактеристика енкодираног читаоца, као и емпиријског читаоца који у процесу читања преузима уписану улогу, те извођење типологије читалаца у романима поменутог аутора. Примарни теоријско-методолошки контекст чини књижевнанаучни дискурс савремених теорија читања. С обзиром на истраживачко тежиште, рукопис дисертације има два основна дела: први је прегледни типолошко-теоријски а други апликативни, аналитичко-синтетички део о поетици једног од најзначајнијих писаца савремене српске књижевности. У поглављима која обухватају дијахронијски преглед теорија читања разматрана је сложена поетичка динамичка вертикала која се односи на проблеме деловања књижевности (присутних још од антике), читаочеву интеракцију са текстом као темеља процеса активног читања и (енкодирану) реакцију (одговор, одзив) на текстуалне елементе као ефекта дате интеракције. Основи истраживачки корпус у овом делу чине антички поетички списи (Платонова теорија сазнања, Аристотелова теорија катарзе, Хорацијева синтеза разума и образовања и Псеудолонгинов концепт реципијента), руски формализам, нова критика, структурализам и класична наратологија, потом, феноменологија, реторичка теорија читања, теорија реценције, критика читалачког одговора и најновије, посткласичнонаратолошке оријентације у приступу феномену читања и концепту читаоца, са посебним нагласком на когнитивне теорије урањања, нечитаоца и наративне емпатије. Посебни одељци посвећени су читаоцу насладе у теорији Р. Барта, Изеровом концепту имплицитног читаоца, Принсовом појму наратора и Шмидовом појму наратора. Део дисертације који се непосредно односи на стваралаштво Милорада Павића фокусира се најпре на преглед релевантних књижевнокритичких радова о писцу, Јована Делића, Петра Пијановића, Але Тататренко, Александра Јеркова, Јасмине Ахметагић, Душана Живковића. Резултати ових истраживања обједињени су унутар синтетичког типолошког описа читаоца а према следећим параметрима: припадност тексту, предмет читања, корелација, начин читања, функција, одлике.

Павићеве теоријски радови сагледани су примарно из перспективе експлицитне поетике и доминантне опозиције између *читања* и *коришћења*, а у релацији и интеракцији са теоријама читања Умберта Ека, Итала Калвина, те са Бартовим, Калеровим и Бајаровим теоријским поставкама са којима је Павић успостављао полемички дијалог. Прилог бр. 1 представља Павићев појмовник стратегија читања. Типолошки приступ читаоцу у Павићевим романима за основу има целокупни сигнални комплекс – књижевнанаучних радова Милорада Павића, поетичких списа, као и поступке грађења заплета и функционализације празног места у процесу читања. Полазећи од Павићеве двоструко кодираних стратегија читања, тј, од повлашћеног читаоца и читаоца корисника, приликом типолошког описа читаоца у обзир су узети следећи критеријуми: прижељкивана/жељена ауторска публика, искључење из ауторске публике, позиција читаоца у односу на текст (*homo, hetero* позиционирање), стратегија читања интендирана у односу на тип енкодираног читаоца, компетенције емпиријског читаоца, ликови читаоца у свету приче. Прилог бр. 2 садржи појмовник читалаца у Павићевим романима. Као и у случају доминантне стратегије упућеног читања, и упућеном читаоцу припада највећи проценат појмова (72%). У завршним деловима дисертације представљене су стратегије читања у Павићевим романима са аспекта савремених теоријских концепата мултипликације ауторског гласа, неприродног наратива, наративне етике и трансмедилалних читања. У закључку су још једном сумирани истраживачки резултати са посебним освртом на естетске учинке анализираних стратегија читања у Павићевим романима.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (до 200 речи)

Ауторка је рукописом докторске дисертације у потпуности остварила постављене циљеве истраживања: представити генезу и тежишта теорија читања у контексту историјске поетике и актуелних

методолошких оријентација, истражити аспекте имплицитне и експлицитне поетика Милорада Павића као романописца, теоретичара, књижевног историчара и читаоца, те дати исцрпну синтезу типологије читалаца у његовом делу.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (до 200 речи)

Докторска дисертација Мирјане Бојанић Ђирковић прва је обимнија студија која је у српској науци о књижевности посвећена типолошком истраживању феномена читаоца и читања у контексту ауторске поетике једног писца. На њен значај указује обим и релевантност истраживачке грађе, посебно у домену дијахронијске поетике рецепције, као и исцрпно критичко читање теоријске мисли 20. и 21. века, где је концепт читања и рецептивног одговора један од исходишта. Као посебан научни допринос резултата дисертације издвајамо нове увиде у стваралачку поетику једног од најчитанијих, најпревођенијих, али, у исто време, и најконтроверзнијих савремених српских писаца, Милорада Павића. Вишеструке синтезе рецептивних одговора, проистекле из различитих методолошких приступа Павићевом делу, представљене и у форми појмовника, указују на високе интерпретативне домете рукописа дисертације, као и на поузданост истраживачких и научних компетенција кандидаткиње. Обиман избор секундарне литературе додатно сведочи о високо постављеним критеријумима истраживања, о научној актуелности и релевантности предочених истраживачких резултата.

Оцена самосталности научног рада кандидата (до 100 речи)

Истраживање је у потпуности обављено на самосталан и научно релевантан начин, а оригинални и иновативни научни приступ потврђен је у компаративном контексту унутар кога је ауторка укретила различите параметре (књижевнотеоријска традиција, историја читања Павићевог дела, имплицитна и експлицитна ауторска поетика, савремени методолошки приступи), како би их критички реинтерпретирала и дошла до нових увида и синтеза.

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

На основу укупне позитивне оцене текста докторске дисертације „Типологија читалаца у романима Милорада Павића у контексту савремених теорија читања“ комисија предлаже ННВ Филозофског факултета Универзитета у Нишу, као и Научно-стручном већу за друштвене и хуманистичке науке Универзитета у Нишу, да извештај о оцени урађене докторске дисертације прихвати а кандидаткињу Мирјану Бојанић Ђирковић одобри јавну одбрану.

КОМИСИЈА

Број одлуке НСВ о именовању Комисије 8/18-01-008/17-039

Датум именовања Комисије 25.12.2017. године

Р. бр.	Име и презиме, звање	Потпис
1.	Јован Делић, редовни професор Српска књижевност (Научна област) Филолошки факултет у Београду (Установа у којој је запослен)	председник
2.	Снежана Милосављевић Милић, редовни професор Српска и компаративна књижевност (Научна област) Филозофски факултет у Нишу (Установа у којој је запослен)	ментор, члан
3.	Душан Живковић, ванредни професор Теоријске књижевне дисциплине и општа књижевност (Научна област) Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу (Установа у којој је запослен)	Члан

Датум и место:

...8. 1. 2018. Ниш.....